

## Nr 78

Av fru Ekendahl m. fl., om ökat statligt stöd till utvecklingspsykologisk forskning rörande barn i förskoleåldern.

(Lika lydande med motion nr 66 i Första kammaren)

Mellan åren 1950 och 1960 har förvärvsintensiteten bland de gifta kvinnorna ökat, och långtidsutredningen beräknar att ökningen skall fortsätta under 1960-talet.

År 1950 var antalet gifta kvinnor på arbetsmarknaden 235 400 för att år 1960 ha stigit till 426 000, och deras andel av hela antalet förvärvsarbetande kvinnor steg under samma tid från 28,7 procent till 43,8 procent. Av materialet kan utläsas att den ökade förvärvsintensiteten även omfattar gifta kvinnor med barn i förskoleåldern.

Långtidsutredningen anförde: »Vad först beträffar den observerade ökade yrkesverksamhetsgraden bland gifta kvinnor är det tydligt, att man här har att göra med en långsiktig utvecklingstendens som nära sammanhänger med den allmänna ekonomiska utvecklingen innebärande bl. a. en överflyttning av allt flera arbetsuppgifter från det privata hushållet till olika varu- och tjänsteproducerande sektorer inom nationalhushållet. Samma tendenser till ökad yrkesverksamhetsgrad bland de gifta kvinnorna återfinnes i andra industriellt utvecklade länder, inte minst USA.»

Utredningen beräknade att de gifta kvinnornas förvärvsverksamhet skall öka med cirka 33 procent under 1960-talet. Vid dessa beräkningar framkom intet som tyder på en minskning eller stagnation i förvärvsintensiteten hos gifta kvinnor under 35 år. Tendensen torde snarare bli den motsatta inte minst beroende på ett ökat behov av arbetskraft och det ökade intresset hos de gifta kvinnorna för förvärvsarbete. Dessutom finns huvuddelen av vårt lands outnyttjade arbetskraftsresurser att tillgå inom gruppen gifta kvinnor. Arbetsmarknadens efterfrågan på gift kvinnlig arbetskraft kommer därför under 1960-talet och framdeles att bli stor. Därmed kommer också behovet av barn tillsyn att öka. Om inte samhället i detta läge vidtar åtgärder till förbättringar i olika former kommer naturligtvis barn tillsynen att avsevärt försämrats.

Statsmakterna har uppmärksammat denna situation och vid föregående års riksdag framhöll statsutskottet i ett utlåtande angående ett flertal motioner om ökat stöd till daghemsverksamheten: »Behovet av åtgärder från samhällets sida för barn tillsynen för de förvärvsarbetande mödrarna är uppenbart.»

Den i juni samma år tillsatta familjeberedningen har bl. a. till uppgift att utreda det statliga stödet till daghemsverksamheten.

Vi finner dock att det jämsides med en utbyggnad av daghemmen och ett allmänt ökat stöd åt den samhällseliga barntillsynen också bör bedrivas en intensifierad och planmässig forskning på detta område. För närvarande saknas nästan helt resurser för barnpsykologisk forskning för barn i förskoleåldern. Den forskning som nu bedrivs är koncentrerad till ett barnpsykologiskt laboratorium i Stockholm. Dess resurser synes vara otillräckliga. Verksamheten finansieras genom medel från Stockholms stad och frivilliga insatser. Dessutom tillkommer ett statligt bidrag som för kommande budgetår föreslås uppgå till 100 000 kr.

Laboratoriets lokaler är otidsenliga och små. För närvarande disponeras ett rum i den centrala delen av Stockholm och ett delutrymme på en ungdomsgård utan möjligheter att där mottaga egna barn. De ekonomiska tillgångarna tillåter inte inrättande av någon fast tjänst. Arkivutrymmen saknas helt.

Med tanke på den tidigare skisserade utvecklingen på arbetsmarknaden synes det nödvändigt att man ökar forskningsresurserna inom de områden av psykologien som berör förskoleåldrarna.

En ökad forskningsinsats är också angelägen med hänsyn till den känsloladdade debatt som förekommit i frågor om mödrarnas förvärvsarbete och barnens vistelse på daghem eller i familjedaghem. Ökade kunskaper på detta område kommer att kunna användas vid planering av den samhällseliga barntillsynen.

Under efterkrigstiden har den psykologiska och psykiatriska forskning, som berör barn i skolåldern och vuxna människor i de aktiva åldrarna, utbyggts medan forskning inom fält som berör förskoleåldrarna varit mycket starkt begränsad.

Det forskningsfält som här öppnar sig är mycket stort, och här skall endast pekas på några områden, som det skulle vara värdefullt att få ökad kännedom om. Vi saknar exempelvis kunskaper om vad som karakteriserar svenska barn i olika åldrar. Det vetenskapliga material som vi grundar våra kunskaper på är nästan uteslutande hämtat från utländska undersökningar och då framför allt från USA. På många punkter är naturligtvis dessa undersökningsresultat lika användbara, men med vetskap om miljöförhållandenas betydelse, inte minst under de första levnadsåren, kan man inte utgå ifrån att dessa undersökningsresultat är tillämpliga på svenska förhållanden. Forskning på detta område skulle vara vägledande för uppfostraren i såväl hem som daghem.

Beskrivande undersökningar av daghem för att få ett samlat underlag för planering och utformning av daghemmen är en annan viktig uppgift. Det bör gälla lokalernas utformning, inredning, belysning etc. samt behovet av såväl stora som små rum för att barnen skall få röra sig fritt men också

ha möjligheter att leka ensam. Utelekplatsens storlek och utseende, lek-materialiets utformning är också frågor av stor betydelse.

Barnets anpassning till den nya miljö som daghemmet erbjuder, liksom senare anpassningen till skolan, bör också bli föremål för studier. Vilka trötthetssymtom uppstår hos barn på daghem och vilken tid på dagen brukar de infinna sig? Detta bör undersökas för att man därigenom bättre skall kunna anpassa daghemmets rytm efter vunna erfarenheter.

Personalen bör också bli föremål för uppmärksamhet. En väsentlig fråga i detta sammanhang är hur lång tid en människa orkar handha barn och hur många barn man samtidigt kan vårda. Det kan exempelvis inte vara uteslutet att det ibland kan vara personalen som visar trötthetssymtom när det sägs att det är barnen som är trötta.

Vidare bör metoder för barnens inläring i förskoleåldrarna undersökas. Under senare år har sådan forskning starkt utvecklats när det gäller skolbarn, men det torde vara av stor betydelse att man så tidigt som möjligt även får kännedom om yngre barns inlärningsförmåga. Detta torde till väsentlig del kunna underlätta deras senare anpassningsförmåga i skolan. I det här sammanhanget bör också barngruppernas storlek och sammansättning studeras med hänsyn till olika åldrar.

Till de väsentliga forskningsuppgifterna hör också attitydundersökningar rörande daghem och annan samhällelig barntillsyn hos föräldrar och personal på berörda institutioner. Samarbetet mellan daghem och föräldrar är en annan väsentlig uppgift att undersöka.

Slutligen bör forskning på utvecklingspsykologiens område ges sådana resurser att man skall kunna bedriva långtidsstudier som exempelvis omfattar en persons utveckling från 2 till 18 års ålder eller i vissa fall längre. Därigenom får man möjligheter att pröva uppställda prognoser för att få fram bättre diagnostiska hjälpmedel. Detta kommer väsentligen att underlätta en tidigare bedömning av ett barns utveckling, vilken i sin tur ger möjligheter att med förebyggande vård ingripa innan anpassningssvårigheterna blivit akuta.

En upprustning av forskningen kommer också att innebära att man kvalitativt kan förstärka utbildningen för personal till daghem och förskolor. Samtidigt torde en förbättrad rekrytering av lärarkrafter kunna skapas, vilket måste bedömas som mycket värdefullt med hänsyn till behovet av förskollärare och utbyggnaden av förskoleseminarier.

I samband med en utökning av forskningsresurserna bör man samtidigt skapa en försöksförskola, där man kan bedriva tillämpad utvecklingspsykologisk forskning som komplement till den teoretiska forskningen.

Sammanfattningsvis vill vi framhålla att utbyggnaden av den samhällelige barntillsynen — som blir nödvändig med hänsyn till den kommande utvecklingen på arbetsmarknaden — måste stödjas av en motsvarande insats på forskningens område. Sedan mycket lång tid tillbaka har samhället

insett att en växelverkan mellan skolans och psykologisk-pedagogisk forskning är ofrånkomlig om vi vill nå goda resultat i fråga om uppfostran och utbildning. Ett sådant samspel finner vi naturligt även när det gäller barn i förskoleåldrarna.

Med hänvisning till vad som ovan anförts, hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att Kungl. Maj:t — med utgångspunkt från statsmakternas mål inom arbetsmarknads- och familjepolitiken samt med beaktande av här framförda fakta och argument — skyndsamt låter undersöka omfattning och former för ökat statligt stöd till utvecklingspsykologisk forskning för barn i förskoleåldern.

Stockholm den 22 januari 1963

*Sigrid Ekendahl*

*Rosa Andersson*

*Anna-Greta Skantz*

*Valter Kristenson*

*Hans Hagnell*